

Survival Strategies of Inefficient Non-Democratic Regimes in Central Asia

Vahid Sinaee¹ and Afsane Danesh²

1. Associate Professor, Department of Political Science, Faculty of Law and Political Science, Ferdowsi University of Mashhad, Mashhad, Iran.

Email: sinaee@um.ac.ir (Corresponding Author)

2. A Ph.D. Candidate of Political Science, Faculty of Law and Political Science, Ferdowsi University of Mashhad, Mashhad, Iran.

Article Info.

ABSTRACT

Article Type:
Research Paper

Article History:

Received:

25 May 2025

Revised:

30 November 2025

Approved:

31 December 2025

Published Online:

18 February 2026

Keywords:

Inefficiency,
New-
Institutionalism,
Durability,
Non-Democratic,
Regimes,
Central Asia.

The collapse of the Soviet Union in 1991 led to the emergence of new republics in Central Asia, but their political processes were characterized by the significant retention of authoritarian rule. After seventy years of Soviet communist rule, these regimes had no record of democratic legitimacy or proper functioning, and their leaders were not successful in effectively governing the country. This research focuses on what sustains these regimes and answers one of the enduring problems of comparative politics: How can non-democratic and democratically dysfunctional regimes of Central Asia survive? Using the rational choice approach of new institutionalism theory, this article shows that the stability of these regimes is not accidental, but rather the product of rational design by elites at both the domestic and external levels. The research findings show that the ruling elites in this region, by calculating the costs and benefits of political actions at these two levels, use strategies such as repression, propaganda, personality cults, rent distribution, symbolic elections, protectionism and regional and international coalition building and they employ these strategies in a way that guarantees the interests of the ruling regime and their own survival.

Cite this article: Sinaee. V. and A. Danesh (2026), "Survival Strategies of Inefficient Non-Democratic Regimes in Central Asia", **Central Eurasia Studies**, Vol. 18, No. 2, pp 229-256

<http://doi.org/10.22059/JCEP.2026.395751.450330>

© The Author(s).

Publisher: University of Tehran

Introduction: After the collapse of the Soviet Union on December 25, 1991, and the emergence of a liberal post-Cold War environment, it was expected that non-democratic regimes in Central Asia would transition to democracy. But the political situation turned out to be different. After independence, all five Central Asian leaders, who shared a communist background, adopted presidential systems and all of them, to varying degrees, exhibited various authoritarian traits. In these regimes, protesters and dissidents were suppressed or nearly eliminated; civil and political rights were minimized, and the emphasis was on providing economic and social goods and maintaining stability. This took precedence over political freedoms. Two years after the independence, the ruling elites succeeded in suppressing or absorbing political opponents. Key opposition leaders were arrested, exiled or joined the ruling governments. For a decade (1991-2001), all Central Asian regimes had a score between 5.5 and 7 on the Freedom Index (a combination of political rights and civil liberties), a situation that has persisted to this day.

After independence, Central Asian regimes adopted democratic processes such as elections, but their true nature remained authoritarian. Indeed, through the interplay of domestic dynamics and international norms, different types of authoritarian regimes emerged in each of these countries. According to the Freedom House report, all five Central Asian countries, especially Kazakhstan and Turkmenistan, are known as authoritarian regimes. When it comes to the secret of the persistence of political regimes, two factors are usually cited: democratic legitimacy and efficiency. However, despite their lack of democratic legitimacy and effectiveness, Central Asian political regimes have maintained power for years, successfully suppressing their opponents and eliminating their critics. Their stability and continuity have now become a complex issue. The present study focuses on identifying the mechanisms of persistence of ineffective non-democratic regimes in Central Asia.

Research question: The research question is: What strategies do these regimes use to continue their survival?

Research hypothesis: The stability of these regimes is not accidental, but the product of rational elite design at two levels. The

first level is internal, such as repression, hereditary networks, symbolic elections and personality cult. The second level is external, such as security and political alliances, presence in regional organizations such as the Shanghai Cooperation Organization and cooperation with major powers such as China and Russia.

Methodology and theoretical framework: In this article, based on the rational choice theory of new institutionalism, the strategies for the survival of ineffective undemocratic regimes in Central Asia are discussed. Rational choice, as one of the most important branches of new-institutionalism theory, can help clarify how structures emerge, evolve, and persist. The theoretical model of this research shows that political decision-makers in this region, based on the intensity of the political threat and the amount of financial resources, always choose a strategy that allows them to maintain their power at the lowest cost. Exploratory and comparative methods have been used in the specific content analysis. Data have been collected through library sources, official reports, and the World Bank Website.

Results and discussion: Inefficient and undemocratic regimes in Central Asia ensure their survival by relying on hard and soft strategies. The research findings show that the ruling elites in this region, by calculating the costs and benefits of political actions, use strategies such as repression, propaganda, rent distribution, symbolic elections, protectionism, and regional and international coalition building. They use these strategies in a way that secures the interests of the ruling regime and ensures loyalty to themselves.

Conclusion: Persistence is not only the product of repression, but also the result of conscious, calculated, and purposeful choices by political actors to maximize their own interests. Coercion, repression, propaganda, media control, personality cults, symbolic elections, and financial support allow Asian non-democratic regimes to maintain their power at home and prevent the formation of opposition coalitions abroad. Regionalism and cooperation with great powers provide the basis for the support of foreign powers. The country's rulers intimidate opponents with a strategy of repression. They reduce discontent with propaganda. They create and maintain their power with a cult of personality, and they maintain the appearance of popular rule by

holding elections. They ensure the loyalty of domestic and foreign elites by paying rent. Even in conditions of economic inefficiency, this model allows non-democratic regimes to survive.

Keywords: Durability, Inefficiency, Non-Democratic Regimes, New-Institutionalism, Central Asia.

راهبردهای بقای رژیم‌های غیردموکراتیک

ناکارآمدی در آسیای مرکزی

وحید سینائی^۱ و افسانه دانش^۲

۱. دانشیار، گروه علوم سیاسی، دانشکده حقوق و علوم سیاسی، دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد، ایران

نویسنده مسئول: sinaee@um.ac.ir

۲. دانشجوی دکتری علوم سیاسی، دانشکده حقوق و علوم سیاسی، دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد، ایران

اطلاعات مقاله	چکیده
<p>نوع مقاله: علمی پژوهشی</p> <p>تاریخ دریافت: ۱۴۰۴/۰۳/۰۴</p> <p>تاریخ بازنگری: ۱۴۰۴/۰۹/۰۹</p> <p>تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۱۰/۱۰</p> <p>تاریخ انتشار برخط: ۱۴۰۴/۱۱/۲۹</p> <p>واژگان اصلی: ناکارآمدی، نونهادگرایی، تداوم، رژیم‌های غیردموکراتیک، آسیای مرکزی.</p>	<p>با فروپاشی اتحاد شوروی و استقلال جمهوری‌های آسیای مرکزی در پایان سال ۱۹۹۱، رژیم‌های حاکم بر این کشورها برای بیش از سه دهه تداوم یافتند. این جمهوری‌ها به دلیل حاکمیت هفتاد ساله کمونیسم و شوروی، زمینه تاریخی و سیاسی دموکراتیک و مشروعیت ناشی از آن را نداشتند و رهبران آن‌ها نیز نتوانستند کارنامه موفق و کارآمدی ارائه کنند. این وضعیت موجب برانگیختن این پرسش در مطالعات تطبیقی شده است که این رژیم‌ها با چه راهبردهایی بقای خود را تداوم می‌بخشند؟ در این نوشتار، با توجه به شاخه انتخاب عقلانی در نظریه نونهادگرایی به راهبردهای تداوم رژیم‌های غیردموکراتیک ناکارآمد در آسیای مرکزی می‌پردازیم. ثبات این رژیم‌ها تصادفی نیست، بلکه نتیجه طراحی عقلانی نخبگان در دو سطح داخلی و خارجی است. یافته‌های نوشتار نشان می‌دهد نخبگان حاکم در این منطقه با محاسبه هزینه و منافع کنش‌های سیاسی در این دو سطح از راهبردهایی مانند کاربست سرکوب، تبلیغات، کیش شخصیت، توزیع رانت، انتخابات نمادین، حامی‌پروری و ائتلاف‌سازی منطقه‌ای و بین‌المللی استفاده می‌کنند. آن‌ها از این راهبردها به گونه‌ای بهره می‌جویند که منافع رژیم حاکم را تأمین و بقای خود را تضمین کنند.</p>

استناد: سینائی، وحید و افسانه دانش (۱۴۰۴)، «راهبردهای بقای رژیم‌های غیردموکراتیک ناکارآمد در آسیای

مرکزی»، *مطالعات اوراسیای مرکزی*، دوره ۱۸، شماره ۲، صص ۲۵۶-۲۲۹.

<http://doi.org/10.22059/JCEP.2026.395751.450330>

© The Author(s).

ناشر: دانشگاه تهران

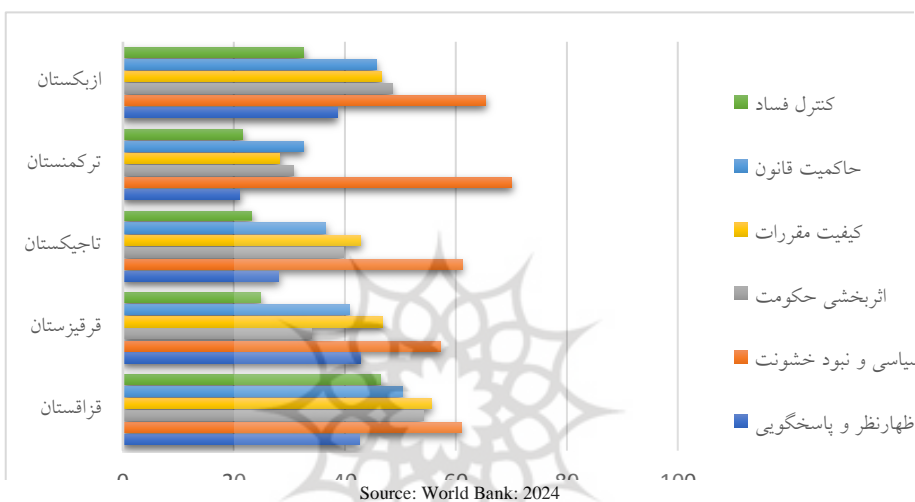
مقدمه

هنگامی که کشورهای آسیای مرکزی در پایان سال ۱۹۹۱ استقلال یافتند، این تصور ایجاد شده بود که رژیم‌های حاکم بر آن‌ها از شیوه حکمرانی اقتدارگرایانه شوروی فاصله می‌گیرند و به دموکراسی روی می‌آورند. با توجه به فضای لیبرال پس از جنگ سرد، تصور می‌شد نظام‌های سیاسی نوپا در آسیای مرکزی، هدفمند دموکراسی را بپذیرند. اما شرایط سیاسی به‌گونه‌ای دیگر پیش رفت که پس از استقلال، هر پنج رهبر آسیای مرکزی که پیشینه کمونیستی مشترکی داشتند، نظام ریاست‌جمهوری را برگزیدند و همه آن‌ها، البته با درجه‌های متفاوت، ویژگی‌های مختلف اقتدارگرایانه از خود نشان دادند (کولایی، ۱۳۹۸: ۱۵۲). در این رژیم‌ها مخالفان محدود یا تقریباً از میان برداشته شدند. احترام و رعایت حقوق مدنی و سیاسی بسیار اندک بود. تأکید بر ارائه کالاهای اقتصادی و اجتماعی بود. ثبات و نظم بر آزادی‌های سیاسی برتری داده می‌شد. دو سال پس از استقلال، نخبگان حاکم موفق شدند مخالفان سیاسی را سرکوب یا تاحدی جذب کنند. رهبران اصلی مخالفان دستگیر، تبعید یا به دولت‌های حاکم پیوستند. در طول یک دهه (۱۹۹۱ تا ۲۰۰۱)، همه کشورهای آسیای مرکزی در شاخص آزادی (ترکیب حقوق سیاسی و آزادی‌های مدنی) نمره‌ای در میان ۵،۵ تا ۷ داشتند وضعیتی که تا امروز نیز ادامه یافته است. پس از استقلال، کشورهای این منطقه به سازمان همکاری و امنیت اروپا پیوستند. رژیم‌های آسیای مرکزی فرایندهای دموکراتیک مانند انتخابات را پذیرفتند، اما سرشت واقعی آن‌ها اقتدارگرا باقی ماند. در تعامل پویایی‌های داخلی و هنجارهای بین‌المللی انواع مختلفی از رژیم‌های استبدادی در هر یک از این کشورها به وجود آمد.

در مورد رمز تداوم رژیم‌های سیاسی به‌طور معمول به دو عامل وجود مشروعیت دموکراتیک و کارآمدی توجه می‌شود. ولی رژیم‌های سیاسی آسیای مرکزی با وجود نداشتن مشروعیت دموکراتیک و کارآمدی، سال‌های متوالی قدرت را حفظ کرده و مخالفان خود را با موفقیت، سرکوب و منتقدان خود را از میدان به در می‌کنند. تا آنجا که ثبات و تداوم آن‌ها به موضوعی پیچیده تبدیل شده است. بیشتر پژوهش‌ها از درک پویایی عقلانی راهبردی کنشگران سیاسی غفلت کرده‌اند. موضوع این نوشتار معطوف به شناسایی راهبردهای تداوم رژیم‌های غیردموکراتیک ناکارآمد آسیای مرکزی است. نظریه انتخاب عقلانی، امکان فهم تداوم این رژیم‌ها را از دریچه رفتار هدفمند نخبگان سیاسی فراهم می‌کند. تداوم نه فقط نتیجه سرکوب، بلکه نتیجه انتخاب‌های آگاهانه، محاسبه‌شده و هدفمند بازیگران سیاسی برای پیشینه‌سازی منافعشان است. در این نوشتار راهبردهایی را بررسی می‌کنیم که این رژیم‌ها در برابر

تهدیدهای داخلی و خارجی و در جهت حفظ قدرت، مدیریت بحران مشروعیت و بازتولید نظم سیاسی به کار می‌گیرند؛ اینکه چگونه نخبگان با محاسبه عقلانی، راهبردهایی را طراحی می‌کنند که به تداوم رژیم‌هایشان منجر شود.

نمودار ۱. چگونگی حکمرانی در کشورهای آسیای مرکزی

نمودار ۱ کیفیت حکمرانی در کشورهای آسیای مرکزی را براساس شاخص‌های بانک جهانی نشان می‌دهد. براساس رتبه‌بندی این شش شاخص جهانی، کشورهای آسیای مرکزی در حکمرانی، کیفیت پایینی دارند و ناکارآمد خوانده می‌شوند.

پیشینه پژوهش

این نوشتار از نظر چارچوب نظری و تمرکز بر موضوع راهبردهای تداوم رژیم‌های غیردموکراتیک ناکارآمد در دو سطح داخلی و خارجی، جدید محسوب می‌شود. با این حال ادبیات محدودی در ارتباط با سرشت، ثبات و راهبردهای حفظ قدرت در هر یک از این رژیم‌ها وجود دارد که می‌توان آن‌ها را به دو دسته تقسیم کرد. دسته اول آن‌ها سرشت و ثبات رژیم‌های این منطقه را بررسی می‌کنند. بورانلی (۲۰۲۰) در مقاله «اقتدارگرایی به‌عنوان یک نهاد؟ مورد آسیای مرکزی» با استناد به نظریه نهادگرایی، سرشت نظام‌های سیاسی آسیای مرکزی را پس از استقلال بررسی می‌کند. براساس مطالعه او، رژیم‌های آسیای مرکزی پس از استقلال مجموعه‌ای از قواعد

و هنجارهای رسمی و غیررسمی را در جهت ثبات خود نهادینه کرده‌اند. کالینز (۲۰۲۴) در مقاله «چالش‌های اخلاق پژوهش علوم سیاسی در کشورهای اقتدارگرا: مطالعه موردی آسیای مرکزی» و کوبیچک (۱۹۹۸)، در مقاله «اقتدارگرایی در آسیای مرکزی: نفرین یا درمان؟» سرشت رژیم‌های این منطقه را بررسی و آن‌ها در دو طیف اقتدارگرا و ترکیبی دسته‌بندی می‌کنند. نانوسکی و ناکس (۲۰۲۴)، در مقاله «ثبات سیاسی رژیم‌های اقتدارگرا: مورد آسیای مرکزی» عوامل مؤثر بر ثبات سیاسی در پنج کشور اقتدارگرای آسیای مرکزی را تحلیل می‌کنند. یافته‌های این مقاله نشان می‌دهد در این منطقه، عواملی مانند حکومت شخصی بر ثبات رژیم اثر مثبت و مشارکت جامعه مدنی تأثیر منفی داشته است. عبدالقادراف (۲۰۰۹)، در مقاله «شکست ریاست‌جمهوری در آسیای مرکزی» با رویکردی نهادی، علت‌های ثبات ظاهری و بی‌ثباتی پنهان در رژیم‌های فردگرای آسیای مرکزی را تحلیل می‌کند.

بخش دیگری از پژوهش‌ها بر راهبردهای حفظ قدرت در این منطقه تمرکز کرده‌اند. کالینز (۱۴۰۱) در کتاب «سیاست طایفه‌ای و گذار در آسیای مرکزی»، ساختارهای طایفه‌ای و روابط حامی‌گرایانه شبکه‌ای این منطقه را بررسی می‌کند. به باور او سیاست طایفه‌ای و حامی‌پروری در آسیای مرکزی با فروپاشی شوروی تضعیف نشد و رژیم‌های پساشوروی آسیای مرکزی نیز به سمت اقتدارگرایی مبتنی بر پیمان‌های طایفه‌ای حرکت کردند. هاووز در کتاب «استراتژی‌های انتخاباتی در رژیم‌های اقتدارگرا» با بررسی راهبردهای انتخاباتی در تمام کشورهای پساشوروی، نشان می‌دهد رژیم‌های اقتدارگرای منطقه از منابع نهادی استفاده می‌کنند تا تصویری از مشروعیت و حمایت عمومی خود به نمایش بگذارند. زکراف (۲۰۲۱) در مقاله «ثبات رژیم اقتدارگرا در ازبکستان در ریاست‌جمهوری حامی‌گرای اسلام کریم‌اف» با بررسی سرشت نظام سیاسی ازبکستان یکی از عوامل دوام رژیم موجود آن کشور را کاربست زور و ایجاد شبکه‌های حامی‌پیرو می‌داند. امید و همکاران (۲۰۲۴) در مقاله «تبیین چرخه معیوب سرکوب سیاسی و رادیکالیسم اسلامی در آسیای مرکزی» راهبرد سرکوب و ارتباط آن با افزایش افراط‌گرایی مذهبی در منطقه را بررسی می‌کنند. ناکس و کورمانف (۲۰۲۴) در مقاله «سرکوب دیجیتال متنوع در آسیای مرکزی» با تمرکز بر طبقه‌بندی فلدستاین، راهبردهای متنوع سرکوب دیجیتال در آسیای مرکزی را تجزیه و تحلیل کرده‌اند. زیگلر (۲۰۱۶) در پژوهش «قدرت‌های بزرگ، جامعه مدنی و گسترش اقتدارگرایی در آسیای مرکزی» پویایی‌های پیچیده میان نفوذ خارجی، جامعه مدنی و ثبات رژیم‌های اقتدارگرا در منطقه را تحلیل می‌کند. در این نوشتار می‌کوشیم با عبور از نگاه تک‌بعدی پژوهش‌های پیشین و با تأکید بر شاخه انتخاب

عقلانی نظریه نونهادگرایی، تحلیلی منسجم از منطق بقای رژیم‌های غیردموکراتیک ناکارآمد منطقه ارائه دهیم.

نونهادگرایی

نهادگرایی سنتی در اواخر قرن نوزدهم و ابتدای قرن بیستم به‌عنوان رویکردی علمی در مطالعات سیاسی و حقوقی مطرح شد. رویکرد سنتی نهادگرایی به دلیل نادیده گرفتن پویایی‌های اجتماعی و ساختارهای غیررسمی با انتقادهای زیادی روبه‌رو شد و در دهه‌های ۱۹۶۰ و ۱۹۷۰ به دلیل تأکید صرف بر شیوه رسمی قانونی در علوم سیاسی به حاشیه رانده شد. رفتارگرایان، نهادگرایان را مخالف منطق قیاسی، کمی‌سازی و نظریه‌پردازی کلان برآورد می‌کردند. در واکنش به این مخالفت‌ها و نقدها، نونهادگرایی پیدا شد (Koelbe, 1995: 232). جیمز مارش^۱ پژوهشگر آمریکایی و یوهان اولسن^۲ پژوهشگر نروژی، دو بنیان‌گذار اصلی نونهادگرایی شناخته می‌شوند. نونهادگرایی موضوع‌هایی مانند ملی‌گرایی، گذارهای دموکراتیک، پایداری و تغییر رژیم‌ها و نظام‌های حزبی را بررسی می‌کند. نونهادگرایان تداوم را در چارچوب تغییرهای نهادی بررسی می‌کنند (Lecours, 2005: 6-16).

به باور نهادگرایان، نهادها عامل ایجادکننده منافع، هویت‌ها و الگوهای کنش هستند که در زمینه اجتماعی و فرهنگی شکل گرفته‌اند. در این نظریه تأثیرهای محدود و مقصورکننده قوانین رسمی یا غیررسمی (نقش‌ها و هنجارها) روی اشخاص و گروه‌ها بررسی می‌شود (دی تنسی و جکسون، ۱۳۹۲: ۸۴). نهادها سیاست را سازماندهی می‌کنند و بر چگونگی تشکیل، کاربست، مشروعیت‌بخشی، کنترل و توزیع دوباره قدرت، چگونگی توانمندسازی یا محدودیت بازیگران سیاسی و ظرفیت‌های حاکمیتی نظام سیاسی تأثیر می‌گذارند. نهادها رمزهای رفتاری مناسب، پیوندهای عاطفی و باور به نظم مشروع را فراهم می‌کنند (March and Olsen, 2005: 9). داگلاس نورث، نهادها را قواعد بازی در یک جامعه یا به‌شکل رسمی‌تر محدودیت‌های ساخت بشر در نظر می‌گیرد که تعامل انسانی را شکل می‌دهند (North, 1990: 3). او نهادها را ساختارهای مشوقی می‌بیند که بر رفتار بیشینه‌سازی سودمندی افراد تأثیر می‌گذارد. با این حال بر ثبات به‌جای کارایی به‌عنوان منطق اقتصادی نهادها تأکید می‌کند. نورث ثبات نهادها را به مبنای آن‌ها در فرهنگ و سنت نسبت می‌دهد (North, 1990: 36). همچنین نونهادگرایی ارتباط میان کنشگران و ساختار را در نظر

1. James G. March
2. Johan P. Olsen

می‌گیرد (مارش و استوکر، ۱۳۹۹: ۸۴). رفتار سیاسی فرد، همیشه در نهادها رخ می‌دهد. نهادها را فقط نمی‌توان ساختارهای ثابت و تغییرناپذیر در نظر گرفت. نهادها اقدام‌های فرد را هدایت و در صورت سازگار نبودن با انتظارات، محدودیت‌هایی را ایجاد می‌کنند. کارگزاران نیز می‌توانند با انتخاب‌های خود نهادها را تغییر دهند یا تقویت کنند (Immergut, 1998: 25).

رشد نهادگرایی انتخاب عقلانی مدیون نظریه‌پردازان انتخاب عقلانی است که بر اهمیت نهادها در محاسبه‌های راهبردی بازیگران تأکید می‌کنند (Tsebelis: 1990). اما نهادگرایی انتخاب عقلانی، با انتخاب عقلانی اندکی متفاوت است. در این نظریه، نهادها سیستم‌هایی از قوانین، راهبردها و انگیزه‌های رفتاری هستند که در آن افراد تلاش می‌کنند سود خود را بیشینه کنند (Lowndes and Roberts, 2013: 31). در این الگو، انتخاب‌های منطقی بازیگران محدود است. در عقلانیت محدود نیز بیشینه‌سازی منافع مادی و معنوی در همه عرصه‌های اقتصادی، سیاسی، اجتماعی و فرهنگی مورد نظر است. محدودیت‌ها از این جهت پذیرفته هستند که افراد و گروه‌ها می‌توانند هدف‌های خود را به بهترین وجه از راه نهادها تحقق بخشند (Powell and DiMaggio: 1991). جورج تبلیس (۱۹۹۰) نشان می‌دهد که در مطالعه سیاست، انتخاب‌های عقلانی باید در قالب بازی‌های تو در تو^۱ بررسی شوند. به این معنی که تصمیم‌گیری‌ها و اقدام‌های سیاسی در گروه‌ها و سطح‌های مختلف تعامل دارند و این تعامل‌ها بر تصمیم‌گیری‌های آینده تأثیر می‌گذارند. بازی‌های تعاملی نشان می‌دهند تصمیم‌گیری‌ها و اقدام‌ها در سطح‌های مختلف ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی هم‌زمان تأثیر متقابل دارند. همچنین این تغییرها در بازی تعاملی می‌تواند الگوی تصمیم‌گیری را تغییر دهند. برای نمونه، تغییر در قوانین یا ساختارهای سیاسی می‌تواند بازی‌های تعاملی را تغییر دهد و بر رفتارهای سیاسی تأثیرهای جدی داشته باشد (Tsebelis, 1990: 1-18). نهادهای غیردموکراتیک ترویج‌کننده ناکارآمدی، توزیع رانت و قدرت‌طلبی می‌شوند (Jupille and Caporaso, 2020: 74).

راهبردهای تداوم رژیم‌های غیردموکراتیک ناکارآمد آسیای مرکزی

الف) سطح داخلی: از سرکوب تا برگزاری انتخابات

در الگوی انتخاب عقلانی فرض می‌شود که کنشگران سیاسی (حاکمان، نخبگان و شهروندان) به دنبال بیشینه‌سازی منافع خود هستند. در این چارچوب، تداوم رژیم‌های غیردموکراتیک

ناکارآمد را می‌توان با تحلیل انگیزه‌های کنشگران توضیح داد. حاکمان غیردموکراتیک با استفاده از راهبردهایی مانند کنترل، سرکوب، حامی‌پروری، توزیع رانت، کیش شخصیت و انتخابات نمادین مشروعیت خود را حفظ می‌کنند و هزینه‌های شورش یا تغییر رژیم را برای شهروندان افزایش می‌دهند. از سویی، شهروندان به دلیل وفاداری، تطمیع یا ترس از سرکوب، شکنجه، دستگیری یا اعدام، ترجیح می‌دهند به جای پذیرش هزینه‌های بالای سازماندهی اعتراض‌ها، به وضعیت موجود رضایت دهند. این وضعیت می‌تواند تا مدت‌ها ادامه یابد.

۱. تثبیت قدرت: تداوم از راه کنترل، تطمیع و تبلیغات

بیشتر رژیم‌های غیردموکراتیک ناکارآمد در رویارویی با مخالفت‌ها و نارضایتی‌ها به راهبرد کنترل و سرکوب روی می‌آورند. هدف رژیم‌های غیردموکراتیک از به‌کارگیری راهبردهای کنترلی، حفظ رژیم و تداوم آن است. این راهبردهای کنترلی در عرصه نهادی به صورت رسمی یا غیررسمی گرفته می‌شوند (Schedler, 2009: 337). در محاسبه عقلانی این نوع رژیم‌ها، استفاده از راهبرد سرکوب با کمترین هزینه، نتیجه مطلوب را در پی دارد. این ابزار به رژیم کمک می‌کند تا مخالفان را کنترل کند. در راهبرد سرکوب به طور معمول به روش‌های زور، قتل‌های فراقانونی و تصویب قوانین محدودکننده اقدام می‌شود. رژیم‌های غیردموکراتیک با زور به‌کار گرفته شده به وسیله نهاد‌های نظامی و امنیتی خود، مخالفان را بازداشت و اعتراض‌ها را سرکوب می‌کنند.

رژیم‌های منطقه آسیای مرکزی که سرشتی اقتدارگرایانه دارند، از راهبرد زور و سرکوب در جهت مقابله با مخالفان استفاده می‌کنند. به دلیل سرکوب گسترده در این کشورها، بیشتر گروه‌های مخالف به صورت زیرزمینی فعالیت می‌کنند. گزارش‌های بسیاری از نقض حقوق بشر به‌ویژه در ازبکستان مانند دستگیری، شکنجه و زندان‌های شلوغ با شرایط بهداشتی فاجعه‌بار وجود دارد. آزادی‌های دینی نیز زیر تأثیر قرار گرفته است. رهبران برجسته مخالفان در خارج از کشور تعقیب و مخالفان دستگیر، زندانی و کشته می‌شوند. جنبش‌های مخالف سیاسی غیرقانونی اعلام‌شده و تظاهرات عمومی با زور شکسته یا ممنوع می‌شوند. روزنامه‌نگاران در معرض اقدام‌های قضایی ساختگی، هراس‌افکنی و ضرب‌وشتم قرار می‌گیرند. نیروهای شبه‌نظامی مختلف دولتی به دفتر روزنامه‌ها حمله می‌کنند و آن‌ها در معرض آتش‌سوزی‌های مرموز قرار می‌گیرند یا دسترسی به چاپشان ممنوع می‌شود. اعتراض‌های تاشکند، اندیجان و جیزخ در مورد مصادره محصولات کشاورزی به شدت سرکوب شد و معترضان سیاسی بازداشت شدند. مهم‌ترین عامل بی‌ثباتی در این کشور،

تمایل نداشتن ازبکستان به پذیرش اصلاحات واقعی سیاسی یا اقتصادی است. امیدی و همکارانش (۲۰۲۴) معتقدند سرکوب سیاسی گسترده در این منطقه، مانع مطالبه سیاسی مشروع و سلب هویت مردم شده و از عوامل اصلی افراط‌گرایی مذهبی است.

از سال ۱۹۹۱ رهبران کشورهای این منطقه حفظ رژیم را بر هر چیز دیگری ترجیح داده‌اند. با وجود ادعای دموکراسی در قوانین، فعالیت احزاب سیاسی محدود شده است. ساختار سیاسی براساس حمایت از شخص حاکم و وفاداری به او و حزب حاکم بنا شده است نه براساس مشارکت و رقابت گروه‌های مختلف. این محدودیت‌ها سبب شده است اسلام‌گرایان نتوانند از راه‌های قانونی مطالبات خود را بیان کنند و به خشونت و افراط‌گرایی بیشتر اقدام کنند. برای نمونه، در سال ۱۹۹۲ دولت ازبکستان به فعالیت‌های مسالمت‌آمیز شاخه ازبکستانی حزب نهضت اسلامی با سرکوب پاسخ داد. حزب التحریر نیز سرکوب شد و به فعالیت زیرزمینی روی آورد. بنابراین سرکوب گروه‌های معتدل اسلامی به افراطی شدن این گروه‌ها منجر شد. حزب نهضت اسلامی تاجیکستان به نسبت رویکرد معتدل تری داشت، اما بعد از توافق صلح در سال ۲۰۰۰ اسلام‌گرایان به تدریج از قدرت حذف شدند. دولت قزاقستان نیز با سرکوب گروه‌های اسلامی به دنبال ایجاد اسلام قزاقی بود (Omidi, et al., 2024: 2-11).

تبلیغات و کنترل رسانه یکی دیگر از راهبردهای سرکوب‌گرانه رژیم‌های غیردموکراتیک است. در رژیم‌های غیردموکراتیک، رسانه‌ها به شدت کنترل می‌شوند. بیشتر شبکه‌های اجتماعی که مخاطبان اجتماعی زیادی به خود جذب کرده‌اند، فیلتر شده و با محدودیت سرعت، جلوی فعالیت گسترده آن‌ها گرفته می‌شود. محدودیت رسانه موجب می‌شود که دولت‌ها کمتر پاسخ‌گو باشند، زیرا شهروندان از اقدام‌های دولت آگاه نیستند و نمی‌توانند آن را زیر سؤال ببرند. در نبود رسانه‌های آزاد، فساد در دولت و نهادهای عمومی افزایش می‌یابد، زیرا هیچ نهاد نظارتی مستقلی وجود ندارد که بتواند فساد را افشا کند. در رژیم‌های غیردموکراتیک، محدودیت رسانه‌ها سبب کاهش مشارکت مدنی و سیاسی می‌شود، زیرا شهروندان به اطلاعات لازم برای تصمیم‌گیری آگاهانه دسترسی ندارند. در این رژیم‌ها، محدودیت‌های شدید بر رسانه‌ها موجب کاهش پاسخ‌گویی، افزایش فساد و تضعیف مشارکت مدنی می‌شود. این رژیم‌ها از ابزارهایی مانند سانسور، تبلیغات دولتی، قوانین محدودکننده و نظارت دیجیتال برای کنترل رسانه‌ها استفاده می‌کنند (Fardigh, 2013: 4-6).

همه رژیم‌های منطقه آسیای مرکزی از سانسور، نظارت و قوانین امنیتی برای کنترل فضای مجازی استفاده می‌کنند. در قزاقستان با وجود ادعای چند حزبی بودن، فضای مجازی و اینترنت به شدت محدود است. شبکه‌های اجتماعی و سایت‌های مخالف از جمله تلگرام نیز در دوره‌های

مختلف اعتراضی برای نمونه، در اعتراض‌های سال ۲۰۲۲ فیلتر شد. در قرقیزستان نیز صدر جباراف، کنترل فضای مجازی را پس از تغییر قانون اساسی در سال ۲۰۲۱ افزایش داد و قوانین سختگیرانه‌ای به نام مقابله با اخبار دروغ برای سرکوب منتقدان تصویب شد. در تاجیکستان نیز فیلترینگ اجرا می‌شود. فیسبوک، توئیتر و واتساپ در دوره‌های حساس مسدود شده است و ارائه‌دهندگان اینترنت دولتی، بر کاربران شبکه‌های اجتماعی نظارت می‌کنند. در ترکمنستان براساس گزارش خانه آزادی، اینترنت در بدترین سطح آزادی قرار دارد و تقریباً تمام شبکه‌ها فیلتر شده و پیام‌های خصوصی شهروندان را سازمان امنیت دولتی رصد می‌کند. ازبکستان پس از ریاست‌جمهوری میرزایف در رفع فیلتر بهبودهایی داشته است، اما بازهم سانسور وجود دارد. در این کشورها کاربران منتقد تهدید و بازداشت می‌شوند (Knox and Kurmanov, 2024: 7).

۲. توزیع رانت و حامی‌پروری: تداوم با جلب حمایت داخلی

توزیع رانت و حامی‌پروری یکی دیگر از راهبردهای مهم رژیم‌های غیردموکراتیک برای تداوم است. نخبگان سیاسی با مدیریت وفاداری و مدیریت هزینه‌ها، حلقه‌ نزدیک به رژیم را تقویت می‌کنند. این راهبرد مبتنی بر توزیع منابع مالی، موقعیت‌های سیاسی و امتیازهای ویژه به گروه‌ها یا افراد خاص، به‌منظور جلب وفاداری و حمایت آن‌ها است. این سازوکار هم در سطح داخلی و هم در سطح بین‌المللی عمل می‌کند و به رژیم‌ها اجازه می‌دهد در شرایط ناکارآمدی و نبود مشروعیت مردمی، به بقای خود ادامه دهند (Shkel, 2019: 171). رژیم‌های غیردموکراتیک ناکارآمد با اختصاص سمت‌های سیاسی، موقعیت‌های اقتصادی و امتیازهای ویژه به نخبگان، وفاداری آن‌ها را می‌خرند. این نخبگان ممکن است مقام‌های نظامی، رهبران قبیله‌ای یا مذهبی باشند که در جامعه نفوذ قابل توجهی دارند. همچنین آن‌ها با ارائه خدمات رفاهی، یارانه‌ها، یا فرصت‌های شغلی به گروه‌های ویژه (مانند کارگران، کشاورزان یا اقلیت‌های قومی)، حمایت آن‌ها را جلب می‌کنند. این اقدام‌ها موجب می‌شود این گروه‌ها از رژیم حمایت کنند و در برابر مخالفت‌ها مقاومت نشان دهند. این نوع رژیم‌ها شبکه‌های پیچیده‌ای از حامی‌پروری ایجاد می‌کنند که در آن وفاداری به رژیم با دریافت امتیازها مبادله می‌شود. این شبکه‌ها بیشتر فساد نظام‌مند را تقویت می‌کنند، اما در همان حال به رژیم اجازه می‌دهند کنترل خود را بر جامعه حفظ کنند. رژیم‌های ترکیبی در انتخابات نمایشی با ارائه مزایای حامی‌پرور به افراد و گروه‌های محدود رأی‌دهنده، در ازای رأی، سواری مجانی را برای آن‌ها جذاب‌تر می‌کنند (Wampler: 2008). حامی‌پروری به‌طور معمول شامل فراهم کردن مشاغل بخش دولتی در برابر حمایت سیاسی است. نخبگان ثروتمند با حمایت از سیاست‌های

حامی‌پروری، فرآیندهای سیاست‌گذاری و اجرا را تصرف و روند انتخابات را فاسد می‌کنند (Calvo and Murillo, 2004). دخالت سیاسی برای مشاغل حمایتی مانع استخدام شایسته‌سالارانه کارمندان دولتی می‌شود. همچنین ثروتمندان با انتصاب‌های سیاسی به دیوان‌سالاری نفوذ می‌کنند. براساس نظریه انتخاب عقلانی، توزیع رانت در میان حامیان رژیم در جهت بیشینه‌سازی منافع نخبگان حاکم صورت می‌گیرد. حامی‌پروری با توزیع بخشی از رانت‌ها در میان رأی‌دهندگان فقیر هزینه مخالفت را کاهش می‌دهد و در برابر با افزایش پاداش به نخبگان قدرتمند و ثروتمند کمک می‌کند تا حد زیادی امتیازهای دسترسی محدود به رانت را حفظ کنند.

براساس یافته‌های کالینز (۱۴۰۱)، حامی‌پروری با فساد و شبکه‌های طایفه‌ای در آسیای مرکزی هم‌پوشانی دارد، به‌ویژه وقتی طایفه‌ها از این راهبرد برای بهبود شرایط خود استفاده می‌کنند. نخبگان نیز برای حفظ پیوند خود با طایفه‌ها انگیزه‌هایی دارند. از دید نونهادگرایی، جوامع آسیای مرکزی به‌جای تقویت نهادهای فردگرا به دنبال بقای نهادهای جمع‌گرا هستند (کالینز، ۱۴۰۱: ۴۶-۵۵). اورنج (۲۰۱۹) معتقد است، حامی‌پروری میراث برجای‌مانده از شوروی در منطقه است. سیاست شوروی از میان‌بردن وفاداری‌های خویشاوندی و تقویت حامی‌پروری میان نخبگان سیاسی و مردم بود. برای نمونه، از حامی‌پروری توده‌ای نخبگان شوروی در قرقیزستان به‌ویژه در زمان انتخابات استفاده می‌شود که راهی مؤثر برای جلوگیری از اعتراض‌های سیاسی است. قرقیزستان نسبت به قزاقستان و ترکمنستان منابع کمتری دارد، اما از همین منابع اندک برای حامی‌پروری درون‌نخبگانی بهره‌برداری می‌کند. نخبگان از موقعیت خود در سیستم برای به‌دست‌آوردن مزایای ویژه مانند مسکن، کالاهای لوکس و دسترسی به خدماتی مانند مراقبت‌های بهداشتی و آموزش استفاده می‌کنند (Orange, 2019: 70-76). سرکوب و حامی‌پروری هنوز هم الگوهای رایج حمایت سیاسی در منطقه آسیای مرکزی هستند (Orange, 2019: 221). کشورهای آسیای مرکزی به‌دلیل داشتن منابع عظیم نفتی و گازی قدرت توزیع رانت بالایی دارند. برای نمونه، قزاقستان تولید نفت خام و میعانات گازی خود را در فوریه ۲۰۲۵ نسبت به ژانویه ۲۰۲۵، ۱۳ درصد افزایش داده و رکورد روزانه ۲ میلیون و ۱۲۰ هزار بشکه را ثبت کرده است. ترکمنستان بزرگ‌ترین منابع گاز و بیشترین صادرات گاز را در میان کشورهای آسیای مرکزی دارد. براساس برآورد شرکت نفت انگلیس (بریتیش پترولیوم) در سال ۲۰۲۰ میزان ذخایر گازی ترکمنستان ۶،۱۳ تریلیون مترمکعب است که حدود ۷ درصد از ذخایر جهان را شامل می‌شود. درآمد تولید و فروش این منابع به رژیم‌های غیردموکراتیک این مناطق کمک کرده است تا با توزیع رانت و درآمد در میان حامیان خود وفاداری بیشتر به رژیم را تضمین کنند.

بنابراین بعد از فروپاشی اتحاد شوروی، رژیم‌های ترکیبی منطقه، راهبرد حامی‌پروری را برای حفظ قدرت به کار گرفتند. زکراف (۲۰۲۱) معتقد است تداوم رژیم اقتدارگرای ازبکستان در زمان اسلام کریم‌اف تا مرگ او در سال ۲۰۱۶ به دلیل وجود شبکه‌های حامی‌پرورانه و استفاده از زور بوده است. او قدرت استبدادی‌اش را به وسیله شبکه حامی خود و با ابزارهای سیاسی، اقتصادی و ایدئولوژیک و از مسیر دولت و اقتصاد افزایش داد (Zakirov, 2021: 2-4). به باور رابینسون (۲۰۰۷) این موضوع به دو دلیل رخ داده است: یکی به دلیل شخصی‌سازی قدرت در بدنه احزاب کمونیست حاکم پیشین که ادعا می‌کردند حاکمیت مردمی را محقق می‌کنند و از این رو در تمام فضای سیاسی رسمی قدرت را در دست داشتند. دوم، به دلیل راهبردهایی که مردم و مقام‌ها برای دورزدن نظام سوسیالیستی دولتی تدوین کردند. آن‌ها به افراد قدرت و سرمایه سیاسی زیادی دادند. اولی به این معنی بود که بیشتر منافع اجتماعی و اقتصادی قوی وجود نداشت تا بتواند از تصرف قدرت در مبارزه‌های سیاسی پساکمونیستی بازی با حاصل جمع صفر جلوگیری کند. دومی به این معنی بود که روابط سیاسی اقتصادی غیررسمی و شخصی شده از نظام کمونیستی به ارث رسیده بودند که در دادن مزایا به حامیان خود مؤثرتر عمل می‌کردند. این وضعیت در نظام‌های رفاهی، برای رانت‌جویی دیوانی و فساد فرصت‌هایی ایجاد کرد (Robinson, 2007: 1218).

۳. کیش شخصیت: تداوم از راه تقدس‌گرایی

کیش شخصیت به عنوان معبودشدن شبیه به خدا با استفاده از فنون مذهبی، رسانه‌ای و تبلیغات انجام می‌شود. در رژیم‌های غیردموکراتیک از این راهبرد به عنوان ابزاری قدرتمند برای تثبیت و تداوم قدرت استفاده می‌شود. در این نظام‌ها، رهبر یا گروه حاکم با ایجاد تصویری کاریزماتیک، مقدس و انتقادناپذیر از خود، برای جلب وفاداری و اطاعت بی‌چون و چرای مردم تلاش می‌کند. این فرآیند، بیشتر با تبلیغات گسترده، کنترل رسانه‌ها و بازنویسی تاریخ انجام می‌شود، به گونه‌ای که رهبر به عنوان نماد نجات‌بخش، مصلح یا حتی تجسم آرمان‌های ملی و مذهبی معرفی می‌شود. کیش شخصیت نه تنها موجب می‌شود که انتقاد از رهبر به عنوان خیانت برآورد شود، بلکه هرگونه تردید نسبت به نظام حاکم را نیز تضعیف می‌کند. این پدیده به رژیم‌های غیردموکراتیک اجازه می‌دهد با ایجاد هاله‌ای از تقدس حول شخصیت رهبر، مشروعیت خود را حفظ و هرگونه چالش علیه قدرت را سرکوب کنند (Crabtree and Others, 2020: 411). تقدس‌گرایی ممکن است از راه ارتباط با مذهب، ملی‌گرایی افراطی یا حتی

ایدئولوژی‌های سیاسی ویژه تقویت شود. برای نمونه، رهبر ممکن است خود را نماینده اراده الهی، محافظ سنت‌های ملی یا تنها راه نجات کشور از بحران‌ها معرفی کند. این راهبرد، وفاداری به رهبر را به عنوان وظیفه‌ای اخلاقی یا دینی جلوه می‌دهد. حاکم به وسیله آن، پایه‌های قدرت خود را مستحکم‌تر می‌کند و مقاومت در برابر تغییر را افزایش می‌دهد. این راهبرد الگوی کنش افراد و هویت آن‌ها را در جهت منافع رژیم شکل می‌دهد.

از آنجا که حاکمان منطقه آسیای مرکزی به آرمان‌ها و اصول دموکراتیک کمتر توجه جدی کرده‌اند، رهبران این کشورها به دنبال این هدف بودند که با کیش شخصیت، قدرت خود را گسترش دهند. برای نمونه، به دنبال حکم مادام‌العمری رئیس‌جمهوری امام علی رحمان در تاجیکستان، تصاویر او در همه جا دیده می‌شد، در تبلیغات، پوسترها، بیلبوردها، در کارگاه‌ها یا در میان کودکان. در نظام آموزشی نیز بهترین نوشتارها و سخنرانی دانش‌آموزان در ستایش رحمان مورد تقدیر قرار می‌گرفت. نورسلطان نظربایف، نخستین رئیس‌جمهور قزاقستان در سال ۲۰۱۰ به عنوان رهبر ملت و با آزادی نامحدود معرفی شد. خلق عنوان رهبر ملت برای وی در جهت اسطوره‌سازی از او بود. پس از آن کتاب‌ها، نمایشنامه‌ها، زندگی‌نامه‌ها و پوسترهای زیادی در ستایش نظربایف منتشر شدند و گزارش رسانه‌ها سرشار از دستاوردهای وی شد. صفرمراد نیازاف در ترکمنستان نیز با عنوان پدر ترکمن‌ها شناخته می‌شد و مجسمه‌های طلایی او تا زمان مرگش در سال ۲۰۰۶ در سراسر کشور قرار داده شد. کودکان و کارمندان دولتی مجبور به خواندن کتاب «روح‌نامه» او شدند (Leonard, 2016). در ازبکستان نیز شوکت میرضیایف با وجود برنامه‌های اصلاحی خود و نابودی میراث سلف خود، به دنبال ساخت تصویر اسطوره‌ای از اسلام کریم‌اف بود و سخنانی در وصف وی به زبان‌های مختلف روسی، ازبکی و انگلیسی روی تابلوهای ورودی نمایشگاه‌ها می‌نوشت. او برای تقویت حکومت خود و مشروعیتش نیاز به ایجاد کیش شخصیت و برند کریم‌اف داشت. تبلیغات ازبکستان، کریم‌اف را سنگر ثابت این کشور معرفی کرده است. در کتاب‌ها و نظام آموزشی نیز کریم‌اف به عنوان بنیان‌گذار جدید ازبکستان به کودکان معرفی می‌شود (Lillis, 2018).

۴. انتخابات: تداوم از راه نهاد نمایش مردم‌سالاری

بر اساس شاخه انتخاب عقلانی نظریه نونهادگرایی، تداوم رژیم‌های غیردموکراتیک ناکارآمد با مسیرهای وابستگی و قفل‌شدگی نهادی قابل تبیین است. به این معنی که نهادهای سیاسی و اقتصادی که در گذشته شکل گرفته‌اند حتی پس از ناکارآمد شدن، به دلیل هزینه‌های بالای تغییر

همچنان پابرجا بمانند. حتی این نهادها ممکن است برای قدرتمندان منافی ایجاد کنند که از تغییر جلوگیری کنند. نخبگان حاکم با محاسبه هزینه‌فایده، از حفظ نهادهای موجود بهره‌مند می‌شوند، حتی اگر این نهادها برای جامعه به‌طور کلی ناکارآمد باشند. آن‌ها به‌جای تغییر مسیر، در زیرساخت‌ها و نهادهای موجود سرمایه‌گذاری بیشتری می‌کنند تا هزینه‌های تغییر را افزایش دهند (Bellin, 2004: 142). تغییر نهادهای قدیمی (مانند سیستم‌های دیوانی و انتخاباتی فاسد یا اقتصاد رانتی) بسیار پرهزینه است، زیرا نیازمند بازنگری در قوانین، بازتوزیع قدرت و منابع و رویارویی با گروه‌های ذی‌نفع است. نهادهای موجود با گذشت زمان مشروعیت می‌یابند و شبکه‌ای از وابستگی‌ها (مانند مشاغل، رانت‌ها، ائتلاف‌های سیاسی) پیرامون آن‌ها شکل می‌گیرد که تغییر را دشوار می‌کند. برای نمونه، در آسیای مرکزی، نظام‌های قبیله‌ای دوران شوروی پس از فروپاشی حفظ شدند، زیرا نخبگان محلی انگیزه داشتند ساختارهای قدرت موجود را ادامه دهند. وقتی نهادها به‌حدی تثبیت شوند که گزینه‌های جایگزین غیرممکن یا بسیار پرهزینه به نظر برسند، قفل‌شدگی نهادی رخ می‌دهد. رژیم‌ها ممکن است قوانین و مقرراتی ایجاد کنند که تغییر نهادها را دشوار کند و برخی نهادها مانند انتخابات به دلایل نمادین یا تاریخی حفظ شوند، حتی اگر عملکرد آن‌ها دیگر مناسب نباشد. نخبگان با تشکیل ائتلاف‌هایی میان خود، منابع قدرت (مانند ثروت، اطلاعات یا موقعیت‌های مهم) در نهادهای نمادین را کنترل می‌کنند تا از تغییرهای اساسی جلوگیری کنند (Gandhi and Przeworski, 2007: 1290-1291).

به بیان دیگر، خودکامگان با دو نوع تهدید برای حکومت خود روبه‌رو هستند. تهدیدهایی که از درون نخبگان حاکم ریشه می‌گیرند و تهدیدهایی که از خارج از جامعه می‌آیند. وقتی آن‌ها به خنثی کردن تهدیدهای گروه‌های بزرگ‌تر و جلب همکاری افراد خارج از حلقه قدرت نیاز دارند، بیشتر به نهادهای به‌ظاهر دموکراتیک متوسل می‌شوند. به‌ویژه، قوه‌های مقننه حزبی، نیروهای مخالف بالقوه را در خود جای می‌دهند و به آن‌ها سهمی در بقای حاکم می‌دهند. با گسترش پایه حمایت از حاکم، این نهادها طول عمر او را افزایش می‌دهند (Gandhi and Przeworski, 2007: 1280). از سوی دیگر، مخالفان با تحریم انتخابات، توجه جامعه بین‌المللی را به نقض حقوق بشر و نبود آزادی‌های سیاسی در کشور جلب می‌کنند. خودکامگان در صورت رویارویی با تحریم انتخابات، به تقلب و دستکاری در انتخابات یا تبلیغات گسترده روی می‌آورند. این رژیم‌ها با حامی‌پروری و محدودکردن رقیبان سیاسی، اطمینان می‌یابند که نتایج انتخابات به‌سود آن‌ها باشد. حامی‌پروری انتخاباتی نیز فساد سیاسی در سطح بالا را تشویق می‌کند، زیرا سیاست‌مداران مجبور به گردآوری منابع حامی‌پروری با ابزارهای فاسد

هستند (Hicken 2011; Stokes 2009). برگزاری انتخابات با وجود نمایشی بودن آن، به این رژیم‌ها کمک می‌کند تا از سوی جامعه بین‌المللی به‌عنوان نظام دموکراتیک شناخته شوند. موج دموکراسی‌خواهی در ابتدای دهه ۱۹۹۰ و بعد از جنگ سرد تقریباً همه کشورهای آسیای مرکزی را دربرگرفت. در تاجیکستان درگیری‌های سیاسی و رقابت‌های انتخاباتی به جنگ داخلی ۱۹۹۲ منجر شد. در قزاقستان تفاوت‌های سیاسی راهی به‌سوی انتخابات رقابتی و صلح‌آمیز پارلمان درپیش گرفت و پایه‌ای برای تکررگرایی سیاسی شکننده شد. در ازبکستان و ترکمنستان همه نشانه‌های اختلاف‌های داخلی به‌سرعت سرکوب شدند. در قزاقستان فرایندها بیشتر طول کشید، اما نتیجه یکسان بود. انتخابات تغییرهای افکار عمومی را منعکس نمی‌کرد و مردم هیچ نقشی در انتخابات قوه مجریه نداشتند. غیر از قرقیزستان این رژیم‌ها به نظم سیاسی اقتدارگرایانه در انتخابات تمایل داشتند که مردم هیچ نقشی در انتخاب قوه مجریه آن نداشتند. در ازبکستان گذار از انتخابات رقابتی به اقتدارگرایی یکپارچه سریع رخ داد. اسلام کریم‌اف، نخستین دبیر حزب کمونیست در سال ۱۹۸۹ به‌عنوان رئیس‌جمهور برگزیده شد. او بعدها در سال ۱۹۹۱ با رقیب انتخاباتی محمد صالح روبه‌رو و بر او پیروز شد. در انتخابات بعدی بحث و رقابت در میان نامزدها وجود داشت، اما هیچ نامزد و حزب مخالف جدی‌ای اجازه رقابت نداشت. در تاجیکستان نیز فرایندهای انتخاباتی غیردموکراتیک بود. توافق صلحی که در سال ۱۹۹۷ به جنگ داخلی پایان داد، تکرر احزاب و اصول دموکراتیک را به رسمیت شناخت، اما رئیس‌جمهور، رحمان از این توافق برای تمرکزگرایی قدرت و به‌تدریج حذف مخالفان بالقوه خود یکی پس از دیگری استفاده کرد. ترکمنستان در میان همه رژیم‌های آسیای مرکزی مصداقی از پیروی حداقلی از روندهای دموکراتیک محسوب می‌شود.

نیازاف، اولین دبیر حزب کمونیست از سال ۱۹۸۵، در انتخابات ریاست‌جمهوری سال ۱۹۹۲، ۹۹ درصد آرا را به خود اختصاص داد، زیرا هیچ نامزد دیگری وجود نداشت. او طول دوره ریاست‌جمهوری خود را در یک همه‌پرسی به‌گونه‌ای گسترش داد که تا سال ۲۰۰۶ یعنی زمان مرگش با هیچ رأی‌دهنده‌ای روبه‌رو نشد. در این کشور انتخابات برگزار می‌شد، اما نتیجه یکسان بود و همیشه حزب دموکراتیک ترکمنستان مسلط می‌شد. هر چهار کشور آسیای مرکزی که مسیرهای متفاوتی را بعد از استقلال پیمودند به نظام‌های انتخاباتی مشابهی رسیدند. صندلی‌های پارلمان با قوانین نانوشته و خودسرانه در میان حزب حاکم و شمار کمی از احزاب مصنوعی پشتیبان دولت تقسیم می‌شد و با رویه‌های رأی‌گیری هیچ ارتباطی نداشت. احزاب جهت‌گیری‌های گوناگون اجتماعی و سیاسی را منعکس نمی‌کردند. قرقیزستان جدا بود که در

آن انتخابات رقابتی و احزاب سیاسی مخالف وجود داشت، اما آن‌هم درگیر فساد و رشوه و رانت بود. حاکمان آن‌ها با دستکاری ابزاری انتخابات می‌خواستند، نتیجه را به سود خود رقم بزنند (هاوزر، ۱۴۰۳: ۲۳۰) و نظامی اقتدارگرایانه به وجود بیاورند، اما هر بار این تلاش‌ها با ناآرامی‌های مردمی گسترده روبه‌رو می‌شد. رئیس‌جمهورهایی که این هدف را دنبال می‌کردند مجبور به استعفا می‌شدند. برای نمونه، باقی‌اف در سال ۲۰۰۹ در انتخابات موفق شد، اما در سال ۲۰۱۰ به علت اعتراض‌های گسترده برکنار شد (Lewis, 2021: 2-5).

ب) سطح منطقه‌ای و بین‌المللی: تداوم از راه جلب حمایت خارجی

رژیم‌های غیردموکراتیک با قدرت‌های خارجی هم‌سوی خود همکاری می‌کنند تا برای تضمین بقای خود حمایت سیاسی، اقتصادی یا نظامی دریافت کنند. برای نمونه، برخی رژیم‌ها با فروش منابع طبیعی (مانند نفت یا گاز) به کشورهای دیگر، حمایت آن‌ها را جلب می‌کنند. آن‌ها از شبکه‌های مالی بین‌المللی برای انتقال منابع مالی به خارج از کشور و ایجاد ائتلاف‌های حمایتی و نیابتی استفاده می‌کنند. این منابع می‌توانند برای تأمین هزینه‌های تبلیغاتی، لابیگری یا خرید وفاداری نخبگان خارجی استفاده شوند. فوبه ایشاک (۲۰۱۹) معتقد است منابع طبیعی مانند نفت، راهبرد مؤثر توزیع رانت در تداوم رژیم‌های غیردموکراتیک است. از آنجا که هدف اصلی خودکامگان حفظ قدرتشان در شرایط بحرانی است، درآمدهای نفتی توانایی حفظ قدرت سیاسی رژیم‌های غیردموکراتیک ناکارآمد را افزایش می‌دهد. همان‌طور که نظریه دولت رانتیر مطرح می‌کند، رژیم‌های خودکامه نفتی از درآمدهای نفتی برای «خرید اجماع سیاسی»^۱ استفاده می‌کنند و نیاز حکومت به اتکا به مالیات‌گیری برای تأمین درآمدهای لازم برای پاداش دادن به حامیان خود را از میان می‌برند. چنین سیاستی موجب افزایش استقلال دولت و کاهش تعهدهای پاسخ‌گویی آن در برابر ایجاد نهادهای سیاسی یا اجازه دادن به آزادی‌های مدنی می‌شود. برتری اساسی داشتن درآمدهای نفتی این است که می‌تواند پیامدهای منفی ناشی از توسل به سرکوب را کاهش دهد (Ishak, 2019: 4-5). براساس نظریه انتخاب عقلانی، داشتن فضای مالی بیشتر می‌تواند محدودیت‌های بودجه‌ای دیکتاتور را کاهش دهد و امکان جایگزینی هزینه‌کرد عمومی به‌جای زور برای رویارویی با نارضایتی‌های توده‌ای را فراهم کند. بنابراین هزینه‌کرد عمومی را به گزینه‌ای مؤثرتر در کوتاه‌مدت تبدیل کرده و احتمال تشدید خشونت را کاهش می‌دهد. هرچه میزان منابع نفتی بیشتر باشد، رهبران اقتدارگرا در موقعیت

بهتری قرار می‌گیرند، زیرا منابع بیشتری در میان جمعیت کوچک‌تر توزیع می‌شود؛ در نتیجه، انگیزه‌های مخالفت و شورش کاهش یافته و سرکوب، گزینه اول مطلوب آن‌ها نخواهد بود (Elbadawi & Makdisi, 2013).

وجود منابع غنی در منطقه آسیای مرکزی از عوامل مهم جلب حمایت خارجی و همکاری‌های منطقه‌ای است. همکاری‌های منطقه‌ای در میان کشورهای آسیای مرکزی به دلیل وجود منابع طبیعی نفت و گاز و تأمین امنیت خط لوله‌ها برای نمونه، انتقال گاز از بکستان و ترکمنستان به روسیه و اوکراین از راه قزاقستان ضروری است. در این منطقه درگیری‌هایی وجود دارد، ولی این همکاری برای به دست آوردن منافع اقتصادی حاصل از استخراج انرژی به سود همه است. درگیری‌های نظامی، عاملی بازدارنده بر سر راه سرمایه‌گذاری‌های مورد نیاز در منطقه است. از آنجا که آسیای مرکزی برای تحویل منابع انرژی به طور گسترده‌ای به روسیه وابسته است، دیگر مسیرهای انتقالی مانند چین، ایران و ترکیه مورد نظر قزاقستان و ترکمنستان قرار گرفته است تا وابستگی به جذب سرمایه‌گذارهای روسی برای خط لوله‌ها را کاهش و جذابیت‌های تجاری منابعشان را افزایش دهند. هرچند که وجود منابع غنی برای این کشورها به ویژه جمهوری‌های آسیای مرکزی در برخی مواقع ثبات سیاسی به همراه آورده است، گاهی همین عامل اقتصادی امکان اصلاحات سیاسی را نیز از میان برده و به نوعی بلای منابع دامن این منطقه را گرفته است. برای نمونه، در ترکمنستان و ازبکستان وابستگی به صدور منابع موجب رشد شبکه‌های حامی پرورانه، فساد و نابرابری در این کشورها شده است. آورده‌های اقتصادی از منابع غنی موجب تضمین بقای رژیم‌های اقتدارگرا و سرکوب‌گر در این منطقه شده است. به ویژه ترکمنستان به عنوان دولت رانتیر این موضوع را ثابت کرده است که مشروعیت و ثبات سیاسی‌اش در گروی تداوم کارکردهای رفاهی مانند تأمین گاز، برق و آب به ترکمن‌ها است (Zurich, 2010). در عرصه سیاست خارجی وابستگی ترکمنستان به خطوط انتقال انرژی روسیه و چین سبب هم‌سویی این کشورها با یکدیگر در مقابل نفوذ غرب در منطقه شده است. این هم‌سویی به بستن قراردادهای انرژی و ساختن خط لوله گاز، استخراج نفت و گاز در میان ترکمنستان با چین و روسیه منجر شده است (کولایی، ۱۳۸۹: ۱۱۸).

به باور زیگلر (۲۰۱۶)، کشورهای این منطقه را به طور مستقیم قدرت‌هایی مانند روسیه و چین زیر فشار قرار نمی‌دهند، بلکه به طور غیرمستقیم و از راه «تأثیر همسایگی»، سیاست‌های آنان را الگو قرار می‌دهند. ترکیب جوامع غیرلیبرال منطقه و ناامیدی غرب از ترویج دموکراسی، موجب تضعیف جامعه مدنی و افزایش احتمال پایداری اقتدارگرایی در منطقه شده است

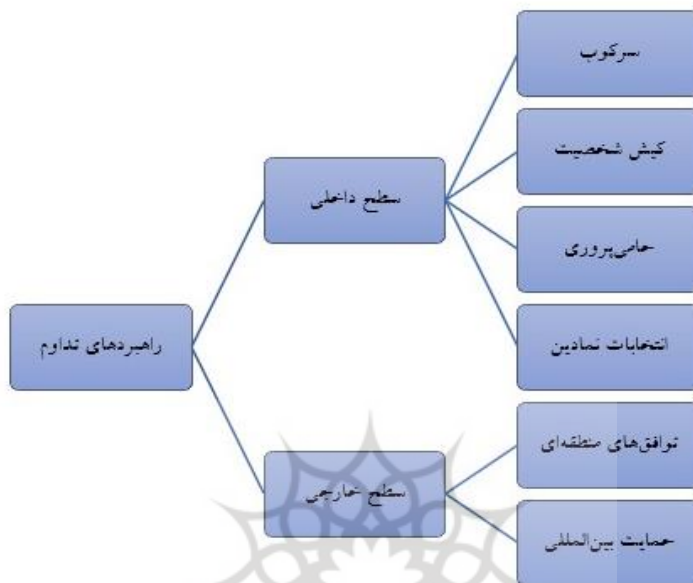
(Ziegler, 2016: 553). مبادله‌های تجاری، سرمایه‌گذاری‌های اقتصادی و همکاری در زمینه انرژی در میان قزاقستان و ازبکستان با چین و روسیه نیز در حفظ قدرت و به‌دست‌آوردن حمایت قدرت‌های بزرگ نقش مهمی دارد. آسیای مرکزی در ابتکار یک کمربند و یک راه چین جایگاه برجسته‌ای دارد. همکاری‌های چین و روسیه با کشورهای حوزه آسیای مرکزی در قالب سازمان همکاری شانگهای نیز در برابر نفوذ آمریکا در منطقه گسترش یافته است (فاطمی نژاد و اسلامی، ۱۴۰۱: ۲۱۴-۲۱۶). منابع غنی اورانیوم خام قزاقستان مورد توجه روسیه و چین قرار دارد و در سال‌های اخیر پکن در حال توسعه ظرفیت تولید انرژی اتمی و استفاده از آن برای هدف‌های نظامی است. پکن می‌خواهد با ساخت ۱۵۰ راکتور اتمی تا سال ۲۰۳۵ ظرفیت تولید برق هسته‌ای خود را دو برابر کند. هم‌زمان شرکت‌های روسی بیش از ۲۲ درصد از تولید سالانه اورانیوم قزاقستان را در کنترل دارند و یک‌چهارم از ذخایر اورانیوم قزاقستان نیز در اختیار آن‌ها است (Fant: 2025).

همچنین این نوع رژیم‌ها با اهرم‌های ژئوپلیتیکی از موقعیت راهبردی خود در منطقه برای جلب حمایت قدرت‌های بزرگ در مبارزه با افراط‌گرایی و تروریسم استفاده می‌کنند. برای نمونه، با وجود بمب‌گذاری در تاشکند در فوریه ۱۹۹۹، حمله‌های مسلحانه جنبش اسلامی^۱ به ازبکستان و قرقیزستان در سال‌های ۱۹۹۹ و ۲۰۰۰، پیشینه وحشتناک حقوق بشر در این کشور و اعتراض سازمان‌های حقوق بشری و گروه‌های مخالف، بیشتر کمک‌های مالی بین‌المللی همچنان ادامه یافته است (Uzbekistan at Ten: Repression..., 2001). توافقات اقتدارگرایانه منطقه‌ای در برابر جلب حمایت سیاسی در میان دو یا چند نظام اقتدارگرا نیز یکی از عوامل حفظ قدرت در آسیای مرکزی است. یک نمونه از این توافقات، تصمیم به گسترش اختیارات ریاست جمهوری به‌وسیله حاکمان منطقه آسیای مرکزی است. در سال‌های بلافاصله پس از استقلال، به دلیل مشکلات گذار سیاسی و اقتصادی و ناآرامی‌ها در مرزهای جنوبی منطقه، رؤسای جمهور آسیای مرکزی تصمیم گرفتند در یک هم‌اندیشی مشترک اختیارات ریاست جمهوری خود را گسترش دهند. در ژانویه ۱۹۹۴ صفر مراد نیازاف، رئیس‌جمهور ترکمنستان، با برگزاری همه‌پرسی که ۹۰٫۹۹ درصد آرای موافق داشت، دوره ریاست خود را تمدید کرد. در جمهوری‌های همسایه ازبکستان و قزاقستان نیز در سال ۱۹۹۵ همه‌پرسی‌هایی برای تمدید دوره ریاست جمهوری برگزار شد (۲۶ مارس در ازبکستان و ۲۹ آوریل در

قزاقستان). فاصله چندماهه این همه‌پرسی‌ها نشان‌دهنده تقلید متقابل و پذیرش این روش در بستری منطقه‌ای است که در آن هویت‌های سیاسی و دیوان‌سالاری شوروی، شبکه‌های حمایتی و نگرانی‌های امنیتی که مستلزم اقدام‌های فوری و بدون مخالفت بودند، اهمیت زیادی داشت. اگرچه قرقیزستان به‌عنوان «چراغ دموکراسی» در آسیای مرکزی توصیف شده بود، رئیس‌جمهور آقایف نیز از این روش تقلید کرد. این راهبرد به عمل مشروع منطقه‌ای تبدیل شد. او که می‌خواست قدرت خود را تا سال ۲۰۰۱ تمدید کند، پس از یک سال حکومت با فرمان و انحلال پارلمان، روش همه‌پرسی را از همتایان منطقه‌ای خود اقتباس کرد، اما موفق نشد. در بهار ۱۹۹۵ بلافاصله پس از همه‌پرسی‌های قزاقستان و ازبکستان و در ادامه گفت‌وگوهایی که از پاییز ۱۹۹۴ آغاز شده بود، یک گروه دولتی در بیشکک یک میلیون امضا (۵۲ درصد از جمعیت واجد شرایط رأی قرقیزستان) را در حمایت از برگزاری همه‌پرسی گردآورد. این گروه ادعا کرد کشور «به وحدت پیرامون یک رهبر نیاز دارد».

آقایف در ۱۵ ژوئن ۱۹۹۴ در روزنامه اسلوی قرقیزستان نامه‌ای منتشر کرد و با استناد به تجربه ترکمنستان، تحولات جاری در قزاقستان و ازبکستان و جنگ داخلی تاجیکستان، نوشت: «هیچ جایگزینی برای حکومت مقتدرانه وجود ندارد». تصمیم برگزاری همه‌پرسی برای تحکیم و تمدید قدرت، آشکارا زیر تأثیر شرایط منطقه‌ای بود. سال‌های ۱۹۹۴ و ۱۹۹۵ دورانی بود که طرحی منطقه‌ای با عنوان اتحادیه آسیای مرکزی در حال شکل‌گیری بود. به گفته آقایف، روابط سیاسی بهتر با همسایگان قدرتمندتر و اقتدارگراتر، مستلزم رژیم سیاسی مشترکی بود که ثبات و امنیت منطقه را تضمین کند. در چارچوب این اتحادیه، هماهنگی در میان کشورهای آسیای مرکزی و ثبات منطقه بر پایه حکومت مقتدرانه استوار شد. در سال ۱۹۹۹ رئیس‌جمهور تاجیکستان نیز با استناد به مفاد قانون اساسی، دوره ریاست‌جمهوری را از پنج سال به هفت سال افزایش داد. این اتفاق پس از پیوستن تاجیکستان به اتحادیه آسیای مرکزی در سال ۱۹۹۸ رخ داد. بنابراین تا پایان دهه ۱۹۹۰، یک باشگاه واقعی از رژیم‌های اقتدارگرای شخص‌محور در آسیای مرکزی شکل گرفت. استقرار الگو محور حکومت مقتدرانه با هماهنگی و گفت‌وگو در منطقه براساس خرد رهبران برای حفظ ثبات و تداوم توجیه می‌شد (Buraneli, 2020: 9-10). در نمودار ۲ راهبردهای تداوم رژیم‌های غیردموکراتیک ناکارآمد آمده است.

نمودار ۲: راهبردهای تداوم رژیم‌های غیردموکراتیک ناکارآمد

منبع: نویسندگان

نتیجه

رژیم‌های غیردموکراتیک ناکارآمد آسیای مرکزی با اتکا به راهبردهای سخت و نرم در دو سطح داخلی و خارجی، تداوم خود را تضمین می‌کنند. سرکوب، حامی‌پروری، کیش شخصیت، انتخابات نمادین و توافق‌های منطقه‌ای و بین‌المللی از راهبردهای حفظ قدرت این رژیم‌ها محسوب می‌شود. برای درک بهتر سازوکار حفظ قدرت این رژیم‌ها باید به ساختار نهادی آن‌ها و شیوه تعامل نهادها با دیگر عوامل و توزیع قدرت در میان نهادها توجه کرد. انتخاب عقلانی به‌عنوان یکی از مهم‌ترین شاخه‌های نظریه نونهادگرایی می‌تواند در روشن کردن اینکه چگونه ساختارها به وجود می‌آیند و تحول یا تداوم پیدا می‌کنند، کمک کند. مدل نظری این نوشتار نشان می‌دهد که تصمیم‌گیران سیاسی این منطقه، همیشه راهبردی را انتخاب می‌کنند که به آن‌ها اجازه می‌دهد با کمترین هزینه، قدرت خود را براساس شدت تهدید سیاسی و میزان منابع مالی حفظ کنند. تداوم این رژیم‌ها نه فقط محصول سرکوب، بلکه نتیجه انتخابات‌های محاسبه‌شده و هدفمند بازیگران سیاسی برای بیشینه‌کردن منافعشان است. کاربست

زور، سرکوب، تبلیغات، کنترل رسانه، کیش شخصیت، انتخابات نمادین، توزیع رانت و حامی‌پروری به رژیم‌های غیردموکراتیک آسیای مرکزی اجازه داده است تا در داخل قدرت را حفظ و از شکل‌گیری ائتلاف‌های مخالف جلوگیری کنند و در سطح خارجی، منطقه‌گرایی و همکاری با قدرت‌های بزرگ موجب جلب حمایت قدرت‌های خارجی شده است. حاکمان این کشورها با راهبرد سرکوب، مخالفان را خاموش می‌کنند، با تبلیغات، نارضایتی‌ها را کاهش می‌دهند، با کیش شخصیت، قدرت خود را مقدس، مشروع و بی‌بدیل جلوه می‌دهند، با برگزاری انتخابات، صورت ظاهری مردم‌سالاری را حفظ می‌کنند و با رانت‌دهی، وفاداری نخبگان داخلی و خارجی را تضمین می‌کنند. حتی در شرایط ناکارآمدی اقتصادی و فساد گسترده، این الگو به رژیم‌های غیردموکراتیک اجازه می‌دهد به حیات خود ادامه دهند.

منابع

فارسی

- استوکر، جری و دیوید مارش (۱۳۹۹)، *روش و نظریه در علوم سیاسی*، ترجمه امیرمحمد حاجی یوسفی، تهران: پژوهشکده مطالعات راهبردی.
- تیموری، عباد (۱۴۰۱)، *عقلانیت نهادی: نهادها چگونه بر تصمیم‌گیری انسان تأثیر می‌گذارند؟*، تهران: طرح‌نو.
- دی تنسی، استیون و نایجل جکسون (۱۳۹۲)، *مبانی سیاست*، ترجمه جعفر محسنی دره بیدی، تهران: ققنوس.
- ساندرز، دیوید (۱۳۸۰)، *الگوهای بی‌ثباتی سیاسی*، ترجمه حمید امانت، تهران: پژوهشکده مطالعات راهبردی.
- فاطمی‌نژاد، احمد و روح‌الله اسلامی شعبجره (۱۴۰۱)، «چین، هند و نظم منطقه‌ای در آسیای مرکزی: آزمونی برای مدیریت قدرت‌های بزرگ»، *مطالعات اوراسیای مرکزی*، دوره ۱۵، شماره ۱، صص. ۲۰۵-۲۲۸، (doi:10.22059/jcep.2022.345680.450083)
- کالینز، کاتلین (۱۴۰۱)، *سیاست طایفه‌ای و گذار در آسیای مرکزی*، ترجمه الهه کولایی و محمدکاظم شجاعی، تهران: وزارت امور خارجه.
- کولایی، الهه (۱۳۹۸)، *سیاست و حکومت در آسیای مرکزی*. تهران: سمت.
- کولایی، الهه و حمیدرضا عزیزی (۱۳۸۹)، «نقش انتقال انرژی در روابط ترکمنستان با روسیه».

مطالعات اوراسیای مرکزی، دوره ۴، شماره ۷، صص. ۱۰۵-۱۲۵، قابل دسترس در:

https://jcep.ut.ac.ir/article_22261.html (تاریخ دسترسی: ۱۳۸۹/۱۱/۶).

هاوزر، مگان (۱۴۰۳)، *استراتژی‌های انتخاباتی در رژیم‌های اقتدارگرا*، ترجمه داود نجفی، تهران:

نگاه معاصر.

English

- Abdukadirov, Sherzod (2009), "The Failure of Presidentialism in Central Asia", **Asian Journal of Political Science**, Vol. 17, No. 3, pp. 285-298, (doi: 10.1080/02185370903403509).
- Bellin, Eva (2004), "The Robustness of Authoritarianism in the Middle East: Exceptionalism in Comparative Perspective", **Comparative Politics**, Vol. 36, No. 2, pp. 139-157, (doi:10.2307/4150140).
- Buranelli, Costa (2020), "Authoritarianism as an Institution? The Case of Central Asia", **International Studies Quarterly**, Vol. 64, No. 4, pp. 1005-1016, (doi.org/10.1093/isq/sqaa058).
- Calvo, Ernesto, and Maria Victoria Murillo (2004), "Who Delivers? Partisan Clients in the Argentine Electoral Market." **American Journal of Political Science**, Vol. 48, No. 4, pp. 742-757, (doi: 10.1111/j.0092-5853.2004.00099.x).
- Crabtree, Charles, Holger Kern, and David Siegel (2020), "Cults of Personality, Preference Falsification, and The Dictator's Dilemma", **Journal of Theoretical Politics**, Vol. 32, No. 3, pp. 409-434, (doi: 10.1177/0951629820927790).
- Collins, Neil, Elaine Sharplin, and Aziz Burkhanov (2023). "Challenges for Political Science Research Ethics in Autocracies: A Case Study of Central Asia", **Political Studies Review**, Vol. 22, No. 2, pp. 330-346, (doi:10.1177/14789299231153074)
- Fant, Simone, (2025), "Uranium: Kazakhstan-Russia Axis Holds Europe in Check". www.renewablematter.eu/en/uranium-kazakhstan-russia-axis-holds-europe-in-check (Accessed on: 15/1/2015).
- Gandhi, Jennifer and Adam Przeworski (2007), "Authoritarian Institutions and the Survival of Autocrats", **Comparative Political Studies**, Vol. 40, No. 11, pp. 1279-1301, (doi: 10.1177/0010414007305817).
- Hill, Fiona (2001), *Silencing Central Asia: The Voice of Dissidents*: <https://www.brookings.edu/articles/silencing-central-asia-the-voice-of-dissidents/> (Accessed on: 18/6/2001).
- Hicken, Allen (2011), "Clientelism", **Annual Review of Political Science**, Vol. 14, No. 1, pp. 289-310, (doi: 10.1146/annurev.polisci.031908.220508).
- Hale, Henry (2014), **Patronal Politics, Eurasian Regime Dynamics in Comparative Perspective**, Cambridge: Cambridge University Press, (doi: /10.1017/CBO9781139683524).

- Ishak, Phoebe (2018), "Autocratic Survival Strategies: Does Oil Make a Difference?", **Peace Economics, Peace Science and Public Policy**, Vol. 25, No. 2, pp. 1-22, (doi: 10.1515/peps-2018-0043).
- Immergut, Ellen (1998), "The Theoretical Core of the New Institutionalism", **Politics & Society**, Vol. 26, No. 1, pp. 5-34, (doi: 10.1177/0032329298026001002).
- Uzbekistan at Ten: Repression and Instability (2001) **International Crisis Group**, Available at: <https://www.crisisgroup.org/europe-central-asia/central-asia/uzbekistan/central-asia-uzbekistan-10-repression-and-instability> (Accessed on: 21/8/2001).
- Jupille, Joseph, and James Caporaso (2022), **Theories of Institutions**, Cambridge: Cambridge University Press, (doi: 10.1017/9781139034142).
- Koelble, Thomas (1995), "The New Institutionalism in Political Science and Sociology", **Comparative Politics**, Vol. 27, No. 2, pp. 231-243, (<http://www.jstor.org/stable/422167>), (Accessed on: 15/11/2025).
- Kubicek, Paul (1998), "Authoritarianism in Central Asia: Curse or Cure?" **Third World Quarterly**, Vol. 19, No. 1, pp. 29-43, (doi: 10.1080/01436599814514).
- Knox, Colin and Bakhytzhon Kurmanov (2024), "Variegated Digital State Repression in Central Asia", **Swiss Political Science Review**, Vol. 31, No. 2, pp. 389-405, (<https://doi.org/10.1111/spsr.12644>).
- Lecours, Andre (2005), **New Institutionalism, Theory and Analysis**, Toronto :University of Toronto Press.
- Levi, Margaret (1997), "A Model, a Method and a Map: Rational Choice in Comparative and Historical Analysis", in: Lichbach and Zuckerman, **Comparative Politics: Rationality, Culture and Structure**, Cambridge: Cambridge University Press.
- Lowndes, Vivien (1996), "Varieties of New Institutionalism: a Critical Appraisal", **Public Administration**, Vol. 74, No. 2, pp. 181-197, (doi: 10.1111/j.1467-9299.1996.tb00865.x).
- Lowndes, Vivien, and Mark Roberts (2013), **Why Institutions Matter: The New Institutionalism in Political Science**, Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Lewis, David (2021), "Varieties of Authoritarianism in Central Asia", in: Isaac, Rico, and Marat, Erica, **Routledge Handbook of Contemporary Central Asia**, Chapter 5. (doi.org/10.4324/9780429057977).
- Leonard, Peter (2016), **Cults of Personalities Proliferate in Central Asia**, May 23: https://apnews.com/general-news-15e56ebbc9ef4919be3ab931ad823173?utm_source=copy&utm_medium=share (Accessed on: 23/5/2016).
- Lillis, Joanna (2018), **Uzbekistan: Even in Death, Cult Grows around Karimov**, July 6, <https://eurasianet.org/uzbekistans-new-president-cult-Karimov> (Accessed on:

6/7/2018).

- March, James, and John Olsen (1989), **Rediscovering Institutions**, New York: Free.
- March, James, and Herbert Simon (1958), **Organizations**, New York: John Wiley and Sons.
- March, James and Johan Olsen (2008), “Elaborating the New Institutionalism”, in: Sarah A. Binder, R. A. W. Rhodes, and Bert A. Rockman (eds), **The Oxford Handbook of Political Institutions** (online edn, Oxford Academic, 2 Sept. 2009), (doi: 10.1093/oxfordhb/9780199548460.003.0001).
- Nanovsky, Simeon and Colin Knox (2024), “Political Stability in Authoritarian Regimes: the Case of Central Asia”, **Central Asian Survey**, Vol. 44, No. 3, pp. 346-369, (/doi:10.1080/02634937.2024.2402067).
- North, Douglass (1990), **Institutions, Institutional Change and Economic Performance**, Cambridge: Cambridge University Press.
- Orange, Mia (2019), **Sustaining Authoritarianism: Clientelism and Repression in Kazakhstan, Kenya, Kyrgyzstan and Tanzania**, [Doctoral Thesis (monograph), Department of Political Science], Lund University.
- Omidi Ali, Hasan Khan Kashif, and Oskar Schortz (2024), Explaining the Vicious Circle of Political Repression and Islamic Radicalism in Central Asia, **Cogent Social Sciences**, Vol. 10, No. 1, pp. 1-17, (doi: 10.1080/23311886.2024.2350115).
- Powell, Walter and Paul Dimaggio (1991), **The New Institutionalism in Organizational Analysis**, Chicago: University of Chicago Press.
- Robinson, Neil (2007), “The Political Is Personal: Corruption, Clientelism, Patronage, Informal Practices and the Dynamics of Post-Communism”, **Europe-Asia Studies**, Vol. 59, No. 7, pp. 1217–1224, (doi: 10.1080/09668130701607177).
- Rothstein, Bo (1996), “Political Institutions: An Overview”, in: Robert Goodin, **A New Handbook of Political Science**, UK: Oxford University Press.
- Rixen, Thomas and Lora Anne Viola (2016), “Historical Institutionalism and International Relations: Toward Explaining Change and Stability in International Institutions”, in: Rixen, Thomas, Lora Viola, and Michael Zürn (eds.), **Historical Institutionalism & International Relations: Explaining Institutional Development in World Politics**, Oxford: Oxford University Press, (doi: 10.1093/acprof:oso/9780198779629.003.0001).
- Scharpf, Fritz Wilhelm (1997), **Games Real Actors Play: Actor-Centered Institutionalism in Policy Research**, Boulder, Colorado: Westview Press, (doi: 10.4324/9780429500275).
- Schedler, Andreas (2009), “The New Institutionalism in the Study of Authoritarian Regimes”, **Totalitarismus und Demokratie**, Vol. 6, No. 2, pp. 323–340, (https://hait.tu-dresden.de/media/zeitschrift/TD_06_02_Schedler.pdf), (Accessed on:

6/2/2009).

- Shkel, Stanislav (2019), "Neo-Patrimonial Practices and Sustainability of Authoritarian Regimes in Eurasia", **Communist and Post-Communist Studies**, Vol. 52, No. 2, pp. 169-176, (doi: 10.1016/j.postcomstud.2019.04.002).
- Stokes, Susan (2009), "Political Clientelism", in Carles Boix, and Susan C. Stokes (Eds.), **The Oxford Handbook of Comparative Politics**, (doi: 10.1093/oxfordhb/9780199566020.003.0025), (Accessed on: 22/12/2025).
- Smith, Ian Oliver (2014), "Election Boycotts and Regime Survival", **Comparative Political Studies**, Vol. 47, No. 5, pp. 743–765, (doi: 10.57709/1059863).
- Tsebelis, George (1990), **Nested Games: Rational Choice in Comparative Politics**, University of California Press, (<https://www.jstor.org/stable/10.1525/j.ctt1pnk3s>).
- Wampler, Brian (2008), "When Does Participatory Democracy Deepen the Quality of Democracy? Lessons from Brazil", **Comparative Politics**, Vol. 41, No. 1, pp. 61–81, (doi:10.5129/001041508X12911362383679).
- Weingast, Barry (2002), "Rational Choice Institutionalism", in: Katnelson, Ira and Helen Milner, **Political Science: The State of the Discipline**, New York: Norton and Company.
- World Bank (2024), <https://www.worldbank.org/en/publication/worldwide-governance-indicators> (Accessed on: 1/9/2025).
- Zakirov, Bekzod (2021), "Authoritarian Regime Stability in Uzbekistan under Patronal President Islam Karimov", **Central Asian Affairs**, Vol. 8, No. 3, pp. 273-296, (doi: 10.30965/22142290-12340005).
- Ziegler, Charles (2016), "Great Powers, Civil Society and Authoritarian Diffusion in Central Asia", **Central Asian Survey**, Vol. 35, No. 4, pp. 549-569, (doi: 10.1080/02634937.2016.1228608).
- Zucker, Lynne (1977), "The Role of Institutionalization in Cultural Persistence", **American Sociological Review**, Vol. 42, No. 5, pp. 726-743, (doi: 10.2307/2094862).
- Zurich ETH (2010), Curse or Cure-Natural Resources and the Great Game in Central Asia, **International Relations and Security Network**, Available at: https://www.files.ethz.ch/isn/130815/ISN_Special_Issues_Aug.2010.pdf (Accessed on: 1/8/2010).